Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 9. marca 2017**

„Predhodno odločanje — Svoboda opravljanja storitev odvetnikov — Možnost držav članic, da za predpisane skupine odvetnikov pridržijo sestavljanje javnih listin, s katerimi se ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini — Zakonodaja države članice, v skladu s katero mora podpis na zemljiškoknjižnem predlogu overiti notar“

V zadevi C-342/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) z odločbo z dne 19. maja 2015, ki je na Sodišče prispela 8. julija 2015, v postopku

Leopoldine Gertraud Piringer,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça, predsednik senata, A. Tizzano (poročevalec), podpredsednik Sodišča, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet in F. Biltgen, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 8. junija 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Leopoldine Gertraud Piringer S. Piringer, W. L. Weh in S. Harg, odvetniki,

— za avstrijsko vlado G. Eberhard, M. Aufner in C. Pesendorfer, agenti,

— za češko vlado M. Smolek, J. Vláčil in D. Hadroušek, agenti,

— za nemško vlado T. Henze, J. Möller, D. Kuon in J. Mentgen, agenti,

— za špansko vlado M. J. García-Valdecasas Dorrego in V. Ester Casas, agentki,

— za francosko vlado G. de Bergues, D. Colas in R. Coesme, agenti,

— za latvijsko vlado I. Kalniņš in J. Treijs-Gigulis, agenta,

— za luksemburško vlado D. Holderer, agentka, skupaj z F. Moysejem, odvetnikom,

* Jezik postopka: nemščina.

— za poljsko vlado B. Majczyna, D. Lutostańska in A. Siwek, agenti,

— za slovensko vlado B. Jovin Hrastnik, agentka,

— za Evropsko komisijo G. Braun in H. Støvlbæk, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 21. septembra 2016

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(1), drugi pododstavek, Direktive Sveta z dne 22. marca 1977 o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov (77/249/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 52) in člena 56 PDEU.

2 Predlog je bil vložen v okviru spora med Leopoldino Gertraud Piringer, avstrijsko državljanko, in Bezirksgericht Freistadt (okrajno sodišče v Freistadtu, Avstrija), ker je to sodišče zavrnilo vpis zaznambe nameravane odtujitve nepremičnine v avstrijsko zemljiško knjigo.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V drugi uvodni izjavi Direktive 77/249 je navedeno:

„[…] ta direktiva obravnava samo ukrepe, ki odvetnikom omogočajo učinkovito izvajanje dejavnosti z opravljanjem storitev; […] bodo potrebni podrobnejši ukrepi za učinkovito uresničevanje pravice do ustanavljanja.“

4 Člen 1(1) in (2) te direktive določa:

„1. Ta direktiva se uporablja v mejah in pod pogoji, ki so v njej določeni za dejavnosti odvetnikov, ki jih opravljajo z zagotavljanjem storitev.

Ne glede na vsebino te direktive, lahko države članice pridržijo za predpisane skupine pravnikov [odvetnikov] pripravljanje uradnih dokumentov za pridobitev pravic do upravljanja z zapuščino umrlih in izdelovanje osnutkov uradnih dokumentov, ki vzpostavljajo ali prenašajo lastninsko pravico na zemljišču [sestavljanje javnih listin, s katerimi se podeli pravica do upravljanja zapuščine ali se ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini].

2. ‚Odvetnik' je oseba, ki je pooblaščena za opravljanje poklicnih dejavnosti pod enim od naslednjih nazivov:

[…] Irska:	barrister, solicitor,
[…] *Združeno kraljestvo:*	advocate, barrister, solicitor,

[…]"

5 Člen 4 te direktive določa:

„1. Dejavnosti v zvezi z zastopanjem stranke v sodnih postopkih ali pred javnimi organi se v vsaki državi članici [gostiteljici] opravljajo pod pogoji, predpisanimi za odvetnike s sedežem v tej državi, razen pogojev glede prebivališča ali registracije v poklicnem združenju v tej državi.

[…]

4. Za odvetnika, ki opravlja dejavnosti drugačne od tistih iz odstavka 1, še vedno veljajo pogoji in pravila poklicnega ravnanja države članice, iz katere prihaja, brez poseganja v spoštovanje opravil, ne glede na njihov izvor, ki urejajo ta poklic v državi članici gostiteljici, zlasti tisti, ki se nanašajo na nezdružljivost izvajanja dejavnosti odvetnika z izvajanjem drugih dejavnosti v tej državi […]. Slednja pravila se uporabljajo le, če jih lahko spoštuje odvetnik, ki nima sedeža v državi članici gostiteljici, v taki meri, da je njihovo spoštovanje objektivno upravičeno, ker v tej državi zagotavlja pravilno izvajanje dejavnosti odvetnikov, ugled poklica ter spoštovanje pravil glede nezdružljivosti."

6 V uvodni izjavi 10 Direktive 98/5/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 1998 za olajšanje trajnega opravljanja poklica odvetnika v drugi državi članici kakor tisti, v kateri je bila kvalifikacija pridobljena (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 3, str. 83) je navedeno:

„[…] bi bilo treba predvideti, kakor v Direktivi 77/249/EGS, možnost, da se iz dejavnosti odvetnikov, ki opravljajo poklic pod poklicnimi nazivi iz svoje matične države, v Združenem kraljestvu in na Irskem izključi izdelava nekaterih formalnih dokumentov na področju prepisa premoženja in overitve oporok; […] ta direktiva nikakor ne vpliva na predpise, po katerih so v vsaki državi članici nekatere dejavnosti rezervirane za druge poklice kakor odvetniškega; […]"

7 Člen 5(2) te direktive, naslovljen „Področje dejavnosti", določa:

„Države članice, ki na svojem ozemlju pooblastijo neko predpisano kategorijo odvetnikov za sestavljanje dokumentov za pridobitev pravice za upravljanje zapuščine umrlih oseb ter za pridobivanje in prenos lastniških deležev na zemljiščih [listin, s katerimi se podeli pravica do upravljanja zapuščine ali se ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini], kar je v drugih državah članicah rezervirano za druge poklice kakor za odvetniški poklic, lahko izključijo iz takšnih dejavnosti odvetnike, ki opravljajo poklic pod poklicnim nazivom iz svojih matičnih držav, dodeljenim v eni od teh zadnjih držav članic."

Avstrijsko pravo

8 Člen 31 Allgemeines Grundbuchsgesetz (zvezni zakon o zemljiški knjigi) z dne 2. februarja 1955 v različici, ki se uporablja za spor v glavni stvari (BGBl. I 87/2015) (v nadaljevanju: GBG), določa:

„1. Vpis v zemljiško knjigo je mogoč samo na podlagi javnih listin ali takih zasebnih listin, na katerih so podpisi strank sodno ali notarsko overjeni, v overitvi pa je pri fizičnih osebah naveden tudi rojstni datum.

[…]

3. Overitev tujih listin urejajo mednarodne pogodbe. Za listine, ki jih overi avstrijsko predstavništvo, na katerega območju je bila listina izdana ali overjena, ali nacionalna predstavništva države, ki je izdalo ali overilo listino, ni potrebna nobena dodatna overitev.

[…]“

9 Člen 53 GBG določa:

„1. Lastnik ima pravico zahtevati zemljiškoknjižni vpis zaznambe nameravane odtujitve ali obremenitve zaradi zaznamovanja vrstnega reda pravic, ki se vpisujejo kot posledica te odsvojitve ali obremenitve, od trenutka zahteve dalje.

[…]

3. Navedenemu predlogu zaznambe se ugodi, samo če bi bil na podlagi zemljiškoknjižnega stanja dopusten vpis pravice, ki je predmet vpisa, ali izbris obstoječe pravice, in če je podpis na predlogu sodno ali notarsko overjen. Pri tem se uporabijo določbe člena 31, od (3) do (5).

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

10 L. G. Piringer je lastnica polovičnega deleža nepremičnine v Avstriji.

11 25. februarja 2009 je v Češki republiki podpisala predlog za zaznambo nameravane odtujitve svojega polovičnega deleža te nepremičnine v avstrijsko zemljiško knjigo zaradi zaznambe vrstnega reda. Podpis predlagateljice na tem predlogu je overil češki odvetnik, ki je v skladu s češkim pravom v ta namen navedel, med drugim, rojstni datum tožeče stranke v postopku v glavni stvari in dokumente, s katerimi je izkazala svojo istovetnost. Podpisani odvetnik je potrdil tudi, da je L. G. Piringer edini odpravek navedenega predloga pred njim lastnoročno podpisala.

12 L. G. Piringer je 15. julija 2014 vložila ta zemljiškoknjižni predlog pri Bezirksgericht Freistadt (okrajno sodišče v Freistadtu, Avstrija), ki vodi zemljiško knjigo. Predlogu je med drugim priložila Sporazum med Republiko Avstrijo in Češkoslovaško socialistično republiko o pravosodnem sodelovanju v civilnih zadevah, priznavanju javnih listin in posredovanju pravnih informacij, sklenjen 10. novembra 1961 (BGBl. št. 309/1962), ki še vedno velja za dvostranska razmerja s Češko republiko (BGBl. III št. 123/1997 (v nadaljevanju: avstrijsko-češki sporazum)).

13 To sodišče je ta predlog s sodbo z dne 18. julija 2014 zavrnilo z obrazložitvijo, da podpisa tožeče stranke v postopku v glavni stvari nista overila sodišče ali notar, kar je v nasprotju s členom 53(3) GBG. Poleg tega po mnenju tega sodišča overitev podpisa, ki jo opravi češki odvetnik, ne spada na

področje uporabe avstrijsko-češkega sporazuma. Vsekakor je ocenilo, da overitev, ki jo je predložila L. G. Piringer, ni opremljena z odtisom uradnega pečata, kot se to zahteva v členih 21 in 22 tega sporazuma.

14 Landesgericht Linz (deželno sodišče v Linzu, Avstrija) je s sklepom z dne 25. novembra 2015 potrdilo sodbo, ki je bila izdana 18. julija 2014, saj je med drugim menilo, da je potrdilo o pristnosti podpisa sicer javna listina v smislu češkega prava, vendar se za njeno priznanje v Avstriji uporabi člen 21(2) avstrijsko-češkega sporazuma. Ker pa ta določba vzajemno priznavanje omejuje na navedbo, ki potrjuje resničnost podpisa zasebne listine in ki jo je na tej listini zavedlo „sodišče, upravni organ ali avstrijski notar“, bi bila razširitev področja uporabe te določbe na navedbe, ki jih zabeležijo češki odvetniki, v nasprotju ne samo z besedilom tega člena, ampak tudi z voljo pogodbenih strank.

15 Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), ki odloča o reviziji, ki jo je vložila L. G. Piringer, v bistvu meni, da avstrijsko-češkega sporazuma v tej zadevi ni mogoče uporabiti, in dvomi o združljivosti zahteve po notarski overitvi, ki je določena v členu 53(3) GBG, s pravom Unije.

16 V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 1(1), drugi pododstavek, [Direktive 77/249] razlagati tako, da lahko država članica iz svobode opravljanja storitev odvetnikov izvzame overitev podpisov na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in opravljanje te dejavnosti pridrži notarjem?

2. Ali je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnemu predpisu države registra (Avstrija), v skladu s katerim lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, česar posledica je, da se potrditev pristnosti podpisa, ki jo v državi sedeža izvede odvetnik s sedežem v Češki republiki, ne priznava v državi registra, čeprav češko pravo tej potrditvi priznava enako pravno veljavnost kot uradni overitvi,

zlasti, ker

(a) se vprašanje priznavanja potrdila, ki ga v Češki republiki izda odvetnik s sedežem v tej državi, o pristnosti podpisa na zemljiškoknjižnem predlogu v državi registra nanaša na izvajanje storitve odvetnika, ki je odvetniki s sedežem v državi registra ne morejo opravljati, zaradi česar za nepriznavanje takega potrdila ne velja prepoved omejevanja,

ali

(b) je izključnost, ki se priznava notarjem pri tej dejavnosti, utemeljena s ciljem zagotavljanja zakonitosti in pravne varnosti aktov (listin o pravnih poslih) in torej z nujnimi razlogi v splošnem interesu in je poleg tega nujna za dosego tega cilja v državi registra?“

Predlog za ponovno odprtje ustnega postopka

17 V skladu s členom 82(2) Poslovnika Sodišča je bil ustni del postopka končan po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca 21. septembra 2016.

18 Z vlogo, ki je v sodno tajništvo Sodišča prispela 31. oktobra 2016, je L. G. Piringer predlagala, da se ustni postopek ponovno odpre. V bistvu je prerekala nekatere trditve iz sklepnih predlogov generalnega pravobranilca in navajala, da zainteresirani subjekti o več argumentih, ki so se v okviru tega postopka predhodnega odločanja izkazali za bistvene, niso razpravljali.

19 V zvezi s tem iz člena 252, drugi odstavek, PDEU izhaja, da je dolžnost generalnega pravobranilca, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je zahtevano njegovo sodelovanje, pri čemer Sodišče ni vezano niti na te sklepne predloge niti na njihovo obrazložitev (sodba z dne 21. decembra 2016, Svet/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, točka 60 in navedena sodna praksa).

20 Zato nestrinjanje stranke s sklepnimi predlogi, ne glede na vprašanja, ki se v njih preizkusijo, ne more biti razlog, ki bi upravičeval ponovno odprtje ustnega dela postopka (sodba z dne 21. decembra 2016, Svet/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, točka 61 in navedena sodna praksa).

21 Ob tem je treba opozoriti, da lahko Sodišče v skladu s členom 83 Poslovnika po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena ali če je treba v zadevi odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke ali zainteresirani subjekti iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.

22 V tej zadevi pa Sodišče meni, da razpolaga z vsemi dejstvi, ki so potrebna za odgovor na postavljeni vprašanji, da so bila ta dejstva med postopkom izpostavljena in da sta stranki o njih razpravljali.

23 V teh okoliščinah Sodišče, po opredelitvi generalnega pravobranilca, meni, da ni treba odrediti ponovnega odprtja ustnega dela postopka.

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

24 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249 razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici.

25 Da bi se odgovorilo na to vprašanje, je treba najprej ugotoviti, ali se Direktiva 77/249 uporablja v okoliščinah, kakršne so v zadevi v glavni stvari.

26 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se Direktiva 77/249, katere namen je učinkovito uresničevanje svobode opravljanja storitev odvetnikov (sodba z dne 19. januarja 1988, Gullung, 292/86, EU:C:1988:15, točka 15), kot določa njen člen 1(1), uporablja za dejavnosti odvetnikov, ki jih opravljajo s svobodnim opravljanjem storitev.

27 Tako je treba preizkusiti, na prvem mestu, ali je overitev podpisa na zemljiškoknjižnem predlogu, kakršna je v postopku v glavni stvari, „dejavnost odvetnikov“ in, na drugem mestu, ali se to overjanje opravlja v okviru svobode opravljanja storitev v smislu te določbe.

28 Na prvem mestu je treba ugotoviti, da Direktiva 77/249 vsebine pojma „dejavnost odvetnikov“ v smislu te direktive izrecno ne opredeljuje. Čeprav se v tej direktivi razlikuje med, na eni strani, dejavnostmi v zvezi z zastopanjem stranke v sodnih postopkih ali pred javnimi organi, ki so med drugim omenjene v členu 4(1) te direktive, in, na drugi strani, vsemi drugimi dejavnostmi, ki so med drugim omenjene v členu 4(4) te direktive (glej sodbo z dne 30. novembra 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, točka 14), namreč v tej direktivi vsebina teh izrazov ni pojasnjena.

29 Vendar pa člen 1(2) Direktive 77/249 v zvezi s pojmom „odvetnik“ v smislu te direktive določa, da je treba ta pojem razumeti tako, da se nanaša na „osebo, ki je pooblaščena za opravljanje poklicnih dejavnosti pod enim od […] nazivov“, ki se uporabljajo v posamezni državi članici. Iz te opredelitve izhaja, da je zakonodajalec Unije državam članicam prepustil nalogo, da same opredelijo ta pojem, in se je skliceval na nazive, ki se v posamezni državi članici uporabljajo za označevanje oseb, ki so pooblaščene za opravljanje te poklicne dejavnosti.

30 V teh okoliščinah je treba glede na to, da v Direktivi 77/249 ni nobenega pojasnila, tudi v zvezi z opredelitvijo dejavnosti, ki jih lahko opravljajo odvetniki, šteti, da je zakonodajalec Unije hotel ohraniti pristojnost držav članic za opredelitev tega pojma, tako da jim je v zvezi s tem pustil široko polje proste presoje.

31 Zato je treba za potrebe razlage Direktive 77/249 ugotoviti, da se, v nasprotju z navedbami češke in španske vlade, pojem „dejavnost odvetnikov“ v smislu te direktive ne nanaša le na pravne storitve, ki jih običajno zagotavljajo odvetniki, kot so pravno svetovanje ali zastopanje in obramba strank pred sodišči, temveč se lahko nanaša tudi na druge vrste storitev, kot je overjanje podpisov. Okoliščina, da teh storitev v vseh državah članicah ne zagotavljajo odvetniki, na to nima vpliva.

32 Poleg tega je treba pojasniti, kot izhaja iz spisa, ki je predložen Sodišču, da so nekatere države članice, med katerimi je tudi Češka republika, dejansko določile možnost, da odvetniki s sedežem na njihovem nacionalnem ozemlju zagotavljajo te druge vrste storitev.

33 Na drugem mestu je treba ugotoviti, ali za dejavnost odvetnika, katere vsebina je overjanje predpisov, velja prost pretok storitev. Pogoj za to, da se Direktiva 77/249 uporabi za dejavnosti odvetnikov, je, kot je določeno v njenem členu 1(1), tudi ta, da se dejavnosti opravljajo „z zagotavljanjem storitev“.

34 V zvezi s tem je treba spomniti, kot je Sodišče že večkrat presodilo, da za to, da bi se omogočilo opravljanje storitev, lahko pride do premika bodisi ponudnika storitev, ki je v državi članici, v kateri ima prejemnik sedež, bodisi prejemnika, ki je v državi, v kateri ima ponudnik sedež. Medtem ko je prvi od teh primerov izrecno omenjen v členu 57, tretji odstavek, PDEU, ki dopušča, da izvajalec storitev v državi članici, v kateri se storitev opravlja, storitve začasno opravlja pod enakimi pogoji, kot jih ta država določa za svoje državljane, drugi primer pomeni nujno dopolnitev, ki je ustrezala cilju, da se liberalizirajo vse dejavnosti, ki se opravljajo za plačilo in ne spadajo v prosti pretok blaga ter kapitala ali prosto gibanje oseb (glej zlasti sodbo z dne 24. septembra 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, točka 34).

35 Tako v skladu s sodno prakso Sodišča pravica do svobodnega opravljanja storitev, ki jo državljanom držav članic, torej državljanom Unije, daje člen 56 PDEU, vključuje „pasivno“ svobodo opravljanja storitev, in sicer svobodo prejemnikov storitev, da vstopijo v drugo državo članico, da bi tam prejemali storitve, ne da bi jih pri tem ovirale omejitve (glej zlasti sodbo z dne 24. septembra 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, točka 35 in navedena sodna praksa).

36 Iz tega izhaja, da je treba Direktivo 77/249, ker je namenjena učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov, razlagati tako, da se nanaša tako na običajne primere, v katerih gre odvetnik z namenom ponujanja svojih storitev v državo članico, ki ni tista, v kateri ima sedež, kot na primere, v katerih ne zapusti države, v kateri ima sedež, to je, kakor v zadevi v glavni stvari, v kateri je prejemnik storitve zapustil državo svojega prebivališča, vstopil v drugo državo članico in prejel storitve odvetnika, ki ima tam sedež.

37 Glede na zgoraj navedeno so pogoji za uporabo Direktive 77/249 v tej zadevi izpolnjeni, zato je treba šteti, da se v okoliščinah zadeve, kakršna je v glavni stvari, ta direktiva lahko uporabi.

38 Ob tej ugotovitvi je treba navesti, da se vprašanje, ki ga je postavilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče), nanaša točno na razlago člena 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249. Ta določba dopušča izjemo od svobode opravljanja storitev odvetnikov s tem, da določa, da lahko države članice za „predpisane skupine pravnikov“ pridržijo sestavljanje javnih listin, s katerimi se, med drugim, ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini.

39 To sodišče želi s svojim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali se s tako izjemo lahko utemelji pridržek v korist avstrijskih notarjev, ki se nanaša na overitve podpisov na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in s katerim se odvetnike izključuje iz opravljanja take dejavnosti.

40 Ugotoviti pa je treba, da se izjema iz člena 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249 na splošno ne nanaša na različne skupine pravnih poklicev in ni taka, da bi lahko države članice s sklicevanjem na to določbo omejile opravljanje dejavnosti sestavljanja javnih listin, ki se nanašajo na nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičnini, na nekatere skupine pravniških poklicev, kot so notarji, in da bi tako tujim odvetnikom prepovedale izvajanje zadevnih dejavnosti na ozemlju teh držav članic.

41 Nasprotno, ta določba vsebuje izjemo, ki je bolj omejena in se nanaša na točno določene predpisane skupine odvetnikov, ki so sicer izrecno opredeljene v členu 1(2) iste direktive.

42 V zvezi s tem, kot pravilno navajata Komisija in nemška vlada, je iz procesa nastajanja Direktive 77/249 mogoče razumeti izvor in vsebino te določbe, ki je bila vstavljena v korist Združenega kraljestva in Irske, da bi se upošteval poseben pravni položaj v teh dveh državah članicah, v katerih obstajata različni skupini odvetnikov, in sicer *barristers* in *solicitors*.

43 Namen izjeme iz člena 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249 je bil zlasti upoštevati veljavno ureditev v teh *Common Law* državah, ki določa izključno pristojnost *solicitors* za sestavljanje nekaterih pravnih aktov, ki se nanašajo na nepremičninsko pravo, medtem ko je bilo v drugih državah članicah v trenutku sprejetja te direktive sestavljanje teh aktov pridržano notarjem ali sodiščem. Poleg tega ni bilo prerekano, da take dejavnosti ne spadajo na področje uporabe Direktive 77/249.

44 Namen te izjeme je torej, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 34 sklepnih predlogov, preprečiti, da bi odvetniki iz drugih držav članic lahko opravljali navedene dejavnosti v Združenem kraljestvu in na Irskem. To razlago potrjuje uvodna izjava 10 Direktive 98/5, iz katere izhaja, da bi bilo treba določiti možnost, kakor v Direktivi 77/249, da se iz dejavnosti odvetnikov, ki opravljajo poklic pod poklicnimi nazivi iz svoje matične države v Združenem kraljestvu in na Irskem, izključi sestavljanje nekaterih aktov na nepremičninskem in zapuščinskem področju.

45 Poleg tega člen 5(2) Direktive 98/5 določa, da „[d]ržave članice, ki na svojem ozemlju pooblastijo neko predpisano kategorijo odvetnikov za sestavljanje dokumentov za pridobitev pravice za upravljanje zapuščine umrlih oseb ter za pridobivanje in prenos lastniških deležev na zemljiščih [listin, s katerimi se podeli pravica do upravljanja zapuščine ali se ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini], kar je v drugih državah članicah pridržano za druge poklice kakor za odvetniški poklic, lahko izključijo iz takšnih dejavnosti odvetnike, ki opravljajo poklic pod poklicnim nazivom iz svojih matičnih držav, dodeljenim v eni od teh zadnjih držav članic“.

46 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da te določbe v okoliščinah zadeve v glavni stvari ni mogoče uporabiti, ker se izjema iz člena 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249 nanaša le na določene skupine odvetnikov, ki jih zadevna država pooblasti za izvajanje njihove poklicne dejavnosti pod nazivom, ki je natančno določen v direktivi, in ne na poklice, ki niso odvetniški.

47 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(1), drugi pododstavek, Direktive 77/249 razlagati tako, da se ne uporablja za ureditev države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici.

Drugo vprašanje

48 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici na podlagi svojega nacionalnega prava.

49 Da bi se odgovorilo na to vprašanje je treba spomniti, na prvem mestu, da člen 56 PDEU ne zahteva samo odprave vsakršne diskriminacije ponudnika storitev s sedežem v drugi državi članici na podlagi njegovega državljanstva, ampak tudi odpravo vsakršne omejitve svobode opravljanja storitev – čeprav se ta omejitev uporablja brez razlikovanja za nacionalne ponudnike in ponudnike iz drugih držav članic – če lahko onemogoča, ovira ali zmanjšuje privlačnost dejavnosti ponudnika s sedežem v drugi državi članici, v kateri ta zakonito opravlja podobne storitve (sodbi z dne 18. julija 2013, Citroën Belux, C-265/12, EU:C:2013:498, točka 35 in navedena sodna praksa, in z dne 11. junija 2015, Berlington Hungary in drugi, C-98/14, EU:C:2015:386, točka 35).

50 V tem primeru so v skladu s členom 53(3) GBG za overitve podpisov na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, pristojni le notarji in sodišča. Uporaba te določbe vodi do izključitve – na nediskriminatoren način – možnosti, da bi se v Avstriji priznala overitev takega podpisa, ki jo je opravil bodisi odvetnik s sedežem v tej državi bodisi odvetnik s sedežem v kateri drugi državi članici.

51 Ker pa ta določba ne omogoča priznavanja overitve podpisa, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici, v tem primeru Češki republiki, kjer v skladu z nacionalnim pravom zakonito opravlja podobne storitve, tak pridržek pristojnosti temu strokovnjaku preprečuje ponujanje tovrstnih storitev strankam, ki jih želijo uporabiti v Avstriji. Poleg tega, glede na sodno prakso, navedeno v točkah 34 in 35 te sodbe, tak pridržek pristojnosti tudi omejuje možnost avstrijskega državljana, kot prejemnika take storitve, da zaradi vpisa v zemljiško knjigo vstopi v Češko republiko z namenom, da bi prejel storitev, ki je v Avstriji ne more prejeti.

52 Ugotoviti je torej treba, da nacionalna določba iz postopka v glavni stvari pomeni omejitev svobode opravljanja storitev, ki se zagotavlja s členom 56 PDEU.

53 Na drugem mestu je treba spomniti, da je v skladu s sodno prakso Sodišča tako omejitev mogoče dovoliti na podlagi izjem iz razlogov javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja, izrecno določenih v členih 51 in 52 PDEU, ki se uporabita tudi za področje svobodnega opravljanja storitev na podlagi člena 62 PDEU, oziroma jo je, če se uporablja nediskriminatorno, mogoče upravičiti z nujnimi razlogi v splošnem interesu (glej sodbo z dne 28. januarja 2016, Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, točka 31 in navedena sodna praksa), če je primerna za zagotovitev uresničitve zastavljenega cilja in če ne presega tega, kar je potrebno za dosego tega cilja (glej med drugim sodbo z dne 17. marca 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 in C-373/09, EU:C:2011:156, točka 54 in navedena sodna praksa).

54 V zvezi s tem je treba poudariti, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 48 sklepnih predlogov, da je Sodišče v sodbi z dne 24. maja 2011, Komisija/Avstrija (C-53/08, EU:C:2011:338, točki 91 in 92), že zavzelo stališče, da dejavnost overjanja, ki je zaupana notarjem, nima neposredne in posebne zveze z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU. Poleg tega dejstvo, da je treba nekatere akte ali nekatere sporazume nujno potrditi, sicer so nični, te presoje ne more ovreči.

55 Zato se na to izjemo, ki je določena v tej določbi Pogodbe DEU, ni mogoče sklicevati v okoliščinah iz te zadeve, ki se poleg tega nanaša le na overitev podpisa predlagatelja in ne na vsebino overjenega akta.

56 Ob tem je treba glede na okoliščino, omenjeno v točki 50 te sodbe, da je pridržek pristojnosti v korist notarjev iz člena 53(3) GBG nediskriminatoren ukrep, preveriti, ali bi bil ta pridržek v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 53 te sodbe, lahko upravičen iz nujnih razlogov v splošnem interesu.

57 V tem primeru avstrijski organi navajajo, da je nacionalni ukrep iz postopka v glavni stvari namenjen dobremu delovanju sistema zemljiške knjige in zagotavljanju zakonitosti in pravne varnosti aktov, sklenjenih med posamezniki.

58 Po eni strani je treba ugotoviti, kot sta med drugim poudarili avstrijska in nemška vlada, da ima zemljiška knjiga, predvsem v nekaterih državah članicah z latinskim notariatom, odločilen pomen zlasti pri prometu z nepremičninami. Zlasti imajo vpisi v zemljiško knjigo, kakršna je avstrijska zemljiška knjiga, konstitutivne učinke, tako da pravica osebe, ki je vpis predlagala, nastane šele z vpisom. Vodenje zemljiške knjige je tako bistvena sestavina preventivnega delovanja pravosodja v smislu, da zagotavlja dobro uporabo zakonov in pravno varnost aktov, sklenjenih med posamezniki, kar spada med naloge in obveznosti države.

59 V teh okoliščinah nacionalne določbe, ki nalagajo, da je treba pri zapriseženih strokovnjakih, kot so notarji, overiti pravilnost vpisov, ki se zabeležijo v zemljiško knjigo, prispevajo k zagotavljanju pravne varnosti prometa z nepremičninami in k dobremu delovanju zemljiške knjige ter so na splošno povezane z ohranjanjem učinkovitega izvajanja sodne oblasti, ki je v skladu s sodno prakso Sodišča nujni razlog v splošnem interesu (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 1996, Reisebüro Broede, C-3/95, EU:C:1996:487, točka 36).

60 Po drugi strani je treba spomniti, da je Sodišče glede svobode ustanavljanja v sodbi z dne 24. maja 2011, Komisija/Avstrija (C-53/08, EU:C:2011:338, točka 96), že presodilo, da dejstvo, da se z notarskimi dejavnostmi uresničujejo cilji v javnem interesu, katerih namen je zlasti zagotoviti zakonitost in pravno varnost aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj, pomeni nujni razlog v splošnem interesu, ki lahko upraviči morebitne omejitve člena 49 PDEU, ki bi izhajale iz posebnih značilnosti notarske dejavnosti, kot so značilnosti postopkov imenovanja, ki se uporabljajo za notarje, omejitev njihovega števila in njihovih krajevnih pristojnosti ali sistem njihovega nagrajevanja, neodvisnosti, nezdružljivosti opravljanja funkcije in njene trajnosti, če te omejitve omogočajo, da se dosežejo omenjeni cilji in so za doseganje teh ciljev potrebne.

61 Šteti pa je treba, po analogiji s tem, kar je Sodišče presodilo v omenjeni sodbi, da se taki razlogi uporabljajo tudi za omejitve svobode opravljanja storitev v smislu člena 56 PDEU.

62 Zato je treba ugotoviti, da cilji, na katere se sklicuje avstrijska vlada, pomenijo nujni razlog v splošnem interesu, s katerim se lahko upraviči nacionalna ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.

63 Vendar pa je treba preveriti še, ali ukrep iz postopka v glavni stvari ustreza zahtevi po sorazmernosti v smislu sodne prakse, navedene v točkah 53 in 60 te sodbe.

64 V obravnavani zadevi, kot to izhaja iz stališč, ki so jih avstrijski organi predstavili na obravnavi v tej zadevi, je vloga notarja pomembna in nujna za izvedbo vpisa v zemljiško knjigo, ker prispevek tega strokovnjaka ni omejen na potrjevanje istovetnosti osebe, ki je podpisala dokument, temveč pomeni tudi to, da se notar seznani z vsebino zadevnega akta, da zagotovi zakonitost nameravane transakcije, in preizkusi, ali je predlagatelj poslovno sposoben za to transakcijo.

65 V teh okoliščinah dejstvo, da so dejavnosti, povezane z overjanjem aktov, s katerimi se ustanovi ali prenese stvarna pravica na nepremičnini, pridržane za predpisano skupino strokovnjakov, ki uživa javno zaupanje in je pod posebnim nadzorom zadevne države članice, pomeni ustrezen ukrep za dosego ciljev dobrega delovanja sistema zemljiške knjige ter zagotovitve zakonitosti in pravne varnosti aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj.

66 Poleg tega je treba ugotoviti, da dejavnost odvetnikov, ki potrjujejo pristnost podpisov na aktih, ni primerljiva z dejavnostjo overjanja, ki jo opravljajo notarji, in da ureditev overjanja temelji na strožjih določbah.

67 V zvezi s tem je češka vlada na obravnavi v tej zadevi pojasnila, da je češki odvetnik v natančno določenih okoliščinah, ki so urejene v posebni zakonodaji, sicer pooblaščen za potrjevanje pristnosti podpisov, vendar pa iz sodne prakse Nejvyšší soud (vrhovno sodišče, Češka republika) jasno izhaja, da navedba o overitvi podpisa, ki jo označi češki odvetnik, ne pomeni javne listine. Zato v primeru spora med strankami ta potrditev ne bo imela enake dokazne vrednosti kot notarska overitev.

68 Po mnenju te države članice iz tega izhaja, da če bi bilo treba v Avstriji za namene vpisa v zemljiško knjigo tak podpis priznati, bi morala imeti ta potrditev, da bi se lahko štela za enakovredno notarski overitvi, dokazno vrednost javne listine. Zato naj bi imela v Avstriji drugačno dokazno vrednost, kot bi jo lahko imela v Češki republiki.

69 V teh okoliščinah bi, če bi se bilo treba iz razlogov, ki se nanašajo na svobodo opravljanja storitev odvetnikov, odpovedati državnemu nadzoru in učinkovitemu zagotavljanju nadzora nad vpisi v zemljiško knjigo, to vodilo do motenj pri dobrem delovanju sistema zemljiške knjige in pri zagotavljanju zakonitosti in pravne varnosti aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj.

70 Iz tega izhaja, da nacionalni ukrep v postopku v glavni stvari ne presega tistega, kar je potrebno za dosego ciljev, na katere se sklicuje avstrijska vlada.

71 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici na podlagi svojega nacionalnega prava.

Stroški

72 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. **Člen 1(1), drugi pododstavek, Direktive Sveta z dne 22. marca 1977 o učinkovitem uresničevanju svobode opravljanja storitev odvetnikov (77/249/EGS) je treba razlagati tako, da se ne uporablja za ureditev države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala taka overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici.**

2. **Člen 56 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, kakršna je v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko samo notarji overjajo podpise na listinah, ki so potrebne za nastanek ali prenos stvarnih pravic na nepremičninah, in tako izključuje možnost, da bi se v tej državi članici priznala overitev, ki jo je opravil odvetnik s sedežem v drugi državi članici na podlagi svojega nacionalnega prava.**

Podpisi